

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

МАРТИШКО ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 369.542

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи**

**РЕФОРМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УКРАЇНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НАСЕЛЕННЯ**

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

д.педаг.н.,професор,
Нагасв Віктор Михайлович,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства
імені Петра Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться ____ _____ 2019 р. на засіданні
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Проголосивши європейський вибір, Україна взяла на себе високі зобов'язання як перед своїми громадянами, так і перед світовим співтовариством щодо соціального захисту людей.

Необхідність реформування пенсійного забезпечення викликана низкою об'єктивних факторів: економічних, демографічних, соціально-політичних. Сьогодні ця проблема особливо актуальна в багатьох країнах світу незалежно від рівня економічного розвитку. Це обумовлено старінням населення, зміною його вікової структури, ускладненням економічної ситуації.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомог, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого Законом. Після проведення пенсійної реформи видатки на виплату пенсій і допомог різко збільшились. Існує проблема наповнення бюджету Пенсійного фонду України.

Отже актуальність даної теми магістерської роботи полягає у вирішенні питань: збільшення надходжень до бюджету Пенсійного фонду, зменшення адміністративних витрат Пенсійного фонду, стабілізація та підвищення рівня життя пенсіонерів. Реформа принесла позитивні результати у сфері пенсійного забезпечення, разом з цим висвітлила та окреслила багато проблем та чинників як в самій пенсійній системі, так і далеко за її межами, а саме:

невідповідність рівня заробітної плати рівню пенсійних виплат;

створення ефективнішої та дієвої системи адміністративного управління у пенсійному забезпеченні;
фінансова нестабільність пенсійної системи.

Вирішення цих питань повинно стати пріоритетним завданням на найближчі роки, адже діє тільки перший з трьох рівнів нової пенсійної системи.

Викладене визначило тему магістерської роботи, її актуальність.

Теоретичні та методологічні аспекти реформування та розвитку пенсійних систем, упровадження принципу накопичення в системі пенсійного забезпечення, в тому числі і в недержавному пенсійному забезпеченні розглядаються багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як: Е. Лібанова, О. Макаренко, А. Нечай, Г.Мак Таггарт, Б. Надточій, І. Новіков, М. Папієв, М. Ріппа, В. Роїк, А. Соловійов, І. Сирота, Н. Яценко та ін. Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць, продовжується пошук найбільш ефективної моделі пенсійного забезпечення в Україні, особливо з огляду на внутрішні фактори, що впливають на подальше реформування пенсійної системи.

Мета даної магістерської роботи - на підставі аналізу надходжень і видатків бюджету управління Пенсійного фонду України визначити перспективи збільшення надходжень, і зменшення видаткової частини бюджету управління Пенсійного фонду.

Для досягнення вказаної мети в роботі виконані такі **завдання**:

проаналізована роль пенсійного забезпечення в системі соціального захисту України і інших країн світу;

зроблено аналіз надходження і використання коштів бюджету управління Пенсійного фонду України;

сформульовані основні напрямки подальшого стимулювання надходжень до бюджету, а також зменшення видаткової частини бюджету управління Пенсійного фонду України.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є

функціонування Пенсійної системи України в умовах реформування.

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти проблеми реформування пенсійної системи.

Методика дослідження включає теоретичний аналіз заснований на правових і нормативних документах, що діють на території України з питань пенсійного забезпечення. Використано наукові публікації вітчизняних економістів і правознавців. Під час опрацювання інформації застосовано методи порівняльного аналізу, економічні і статистичні методи.

Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою для дослідження були відповідні закони України, матеріали Державної служби статистики України, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових публікацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці заходів щодо реформування існуючої системи пенсійного забезпечення. А саме:

удосконалено:

- формування механізму удосконалення пенсійної системи шляхом впровадження ефективної моделі трирівневої системи пенсійного забезпечення;

набуло подальшого розвитку:

- виявлення державних резервів реформування існуючої системи пенсійного забезпечення;

- визначення заходів з підвищення ефективності впровадження пенсійної реформи.

Практичне значення очікуваних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що проведені дослідження дозволять подолати

економічні перешкоди на шляху впровадження другого і третього рівнів пенсійного забезпечення.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для удосконалення пенсійної системи України.

Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповідав на студентських науково-практичних конференціях. Результати досліджень опубліковані у збірниках тез міжнародних науково-практичних конференцій та форумів в 2018 - 2019 роках.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій. Загальний обсяг складає 115 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 14 таблиць і 9 рисунків. Список використаних джерел містить 74 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Перший розділ “Теоретичні засади та історичні аспекти пенсійного страхування” містить аналіз системи пенсійного забезпечення до і після проведення пенсійної реформи.

У другому розділі “Аналіз надходження і використання коштів управління пенсійного фонду України” розглянутий аналіз надходжень і видатків Пенсійного фонду.

У третій частині “Основні напрямки реформування пенсійної системи” надані пропозиції щодо напрямків реформування пенсійної системи України.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній (магістерській) роботі здійснено теоретичне узагальнення основних проблем функціонування солідарної системи та дослідження переваг у накопичувальному та недержавному пенсійному забезпеченні.

За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Пенсійне забезпечення є пріоритетним напрямком соціальної політики та діяльності держави. Це необхідний елемент системи соціального страхування, який призначений для захисту працездатного населення з настанням пенсійних випадків та від втрати працездатності внаслідок пенсійних ризиків за рахунок коштів самих працівників, роботодавців і держави. Рівень пенсійного забезпечення визначається двома основними чинниками –

рівнем економічного розвитку та станом демократичних свобод в державі.

2. Необхідність реформування пенсійного забезпечення викликана низкою об'єктивних факторів: економічних, демографічних, соціально-політичних. Сьогодні ця проблема особливо актуальна в багатьох країнах світу. Незалежно від рівня економічного розвитку, це обумовлено старінням населення, зміною його вікової структури, ускладненням економічної ситуації.

3. Головні принципи, на яких повинна будуватися система пенсійного забезпечення: принцип законності, принцип стабільності, принцип солідарності, принцип обов'язкової участі в системі, принцип прозорості, принцип загальнодоступності, принцип справедливості, принцип достойного рівня забезпечення у випадку непрацездатності, принцип відповідальності держави за організацію пенсійного забезпечення, принцип диверсифікації, принцип відповідності системи пенсійного забезпечення національним особливостям, традиціям і менталітету суспільства.

4. Реформована пенсійна система, на думку автора, має бути: фінансово збалансованою в короткотривалій та довготривалій перспективах; гарантувати стабільність системи для уникнення небажаних частих змін; забезпечувати розміри пенсій, які відповідають величині сплачених внесків; гарантувати мінімальні пенсії, адекватні прожитковому мінімуму.

5. Реформування пенсійної системи має бути підкріплене відповідними змінами, зокрема в системі оподаткування, які заохочували б роботодавців та працівників до накопичення та інвестування пенсійних заощаджень. Без цього система недержавного пенсійного забезпечення не те що не працюватиме, а й не буде створена взагалі.

6. Добровільна недержавна система пенсійних заощаджень має дуже важливе значення у випадку, коли обов'язкова пенсійна система залишає можливості для реалізації добровільних систем і переважно охоплює осіб із середнім і високим рівнями доходів. Більше того, приватна пенсія в структурі доходів у старості складає понад 60 відсотків. Одночасно із високою дохідністю на такий вид заощадження особа-учасник отримує забезпечення на випадок настання таких ризиків, як хвороба, нещасний випадок, смерть.

7. В Україні необхідне подальше вдосконалення діяльності органів Пенсійного фонду України, яке передбачає такі моменти: 1) створення єдиного механізму розрахунку пенсії залежно від трудового внеску, тобто професійного рівня і, відповідно, одержуваної зарплати в період роботи, яка б відображала кваліфікацію кожної людини, значущість її діяльності для суспільства і стаж роботи; 2) розширення бази нарахування страхових внесків, у тому числі за рахунок легалізації зарплати та підвищення її рівня, скорочення неповної зайнятості та безробіття; 3) ліквідація пільг при сплаті внесків до бюджету Пенсійного фонду та впровадження ефективного механізму компенсації витрат Фонду; 4) сприяння підвищенню інвестиційної привабливості боргових зобов'язань і ліквідності акцій вітчизняних емітентів. Внаслідок виконання вищезазначених заходів очікується, що дані реформи поступово зменшать обсяг солідарної пенсійної системи, державний дефіцит.

8. Перехід від солідарної до накопичувальної пенсійної системи скоротить заборгованість Пенсійного Фонду перед державним бюджетом.

9. Ефективно працююча система недержавного пенсійного забезпечення є одночасно і істотним джерелом підтримки соціальних стандартів в Україні, і засобом

накопичення внутрішніх інвестиційних ресурсів, дуже необхідних для прискореного розвитку національної економіки.

10. Розроблені пропозиції дозволяють обґрунтовано підійти до визначення регуляторних параметрів майбутньої системи пенсійного забезпечення населення України. Виконані розрахунки і проведений аналіз показують, що вибір моделі трирівневої системи пенсійного забезпечення є найкращим в умовах України, повною мірою враховує фінансові можливості Пенсійного фонду України і забезпечує найвищий рівень пенсій. Впровадження такої моделі дозволить досягти мети щодо оздоровлення пенсійного забезпечення, де одночасно із використанням накопичувальних систем провадитиметься подальше вдосконалення солідарної системи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Мартишко Є.О. Аналіз фонду оплати праці/ Є.О. Мартишко, Ю.М. Коник// Актуальні питання сучасної економічної науки: колективна монографія. – Полтава: ПДАА, 2019.

2. Мартишко Є.О. Впровадження інновацій в аграрних підприємствах Є.О. Мартишко, А.Т. Лепесткова// Молодь в науці: здобутки, проблеми, перспективи: збірник тез доповідей. – Харків: ХТЕІ, 2019.– С. 88 – 90.

АНОТАЦІЯ

Мартишко Є.О. Реформа пенсійного забезпечення України як елемент соціального захисту населення.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі автором розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти функціонування солідарної системи та дослідження переваг у накопичувальному та недержавному пенсійному забезпеченні. Запропоновано впровадження моделі трирівневої системи пенсійного забезпечення яка є найкращою в умовах України, повною мірою враховує фінансові можливості Пенсійного фонду України і забезпечує найвищий рівень пенсій.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, солідарний та накопичувальний рівні пенсійної системи, недержавні пенсійні фонди.

SUMMARY

Martyshko E.O. Reform of the pension provision of Ukraine as an element of social protection of the population.

The diploma thesis deals with theoretical, methodological and applied aspects of the solidarity system functioning and the study of benefits in accumulative and non-state pension provision. The introduction of the model of the three-tier pension system, which is the best in the conditions of Ukraine, fully takes into account the financial capabilities of the Pension Fund of Ukraine and provides the highest level of pensions.

Keywords: pension insurance, joint and several levels of the pension system, non-state pension funds.

Комп'ютерний набір і верстка
Е.О. Мартишко

Підп. до друку 05.10.2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 10 прим. Замовлення № __
